

УДК 343.148
DOI 10.36919/EIJ.1.2023.69

Ж. В. Удовенко,
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального
та кримінального процесуального права,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
ORCID ID 0000-0002-4100-0723;

Я. В. Пустовойтова,
оперуповноважений ГУНП
в Київській області
ORCID ID 0000-0003-2838-4491

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ ОРГАНОГЕННОГО УТВОРЕННЯ

У статті висвітлюються традиційні форми використання спеціальних знань під час розслідування незаконного видобутку дорогоцінного каміння органічного утворення. Звернено увагу на використання спеціальних знань у формах, не зазначених і не регламентованих законом: у формі документальної перевірки, технічних та інших обстежень; попереднє дослідження слідів, речових доказів компетентною особою для одержання орієнтуючої інформації; консультативно-довідникова робота компетентної особи; технічна допомога. Підкреслено значущість участі спеціаліста у проведенні огляду місця події, допиту та слідчого експерименту. Водночас аргументовано, що результати діяльності спеціаліста необхідно відображати у протоколі слідчих (розшукових) дій. Аргументовано вагоме доказове значення судової експертизи під час розслідування. Розкрито типові експертизи, що призначаються під час розслідування досліджуваного виду кримінального правопорушення. Наведено орієнтовний перелік питань, які вирішуються різними видами експертиз. У підсумку встановлено, що використання таких форм забезпечить повноту, всебічність та неупередженість досудового розслідування.

***Ключові слова:** слідчі (розшукові) дії, спеціальні знання, форми, використання, застосування, спеціальні знання, спеціаліст, експерт, експертиза, консультація.*

Постановка проблеми та її актуальність. Найбільша результативність у розслідуванні кримінального правопорушення досягається, коли необхідними спеціальними знаннями, досвідом і навичками достатньою мірою володіє сам слідчий. Проте застосування спеціальних знань слідчим самостійно не завжди є можливим або доцільним і процесуально дозволеним. Тому за сучасних умов науково-технічного прогресу великого значення набуває широке залучення слідчим відповідних спеціалістів у процесі досудового розслідування [1, с. 8], зокрема такого виду кримінального правопорушення, як незаконний видобуток дорогоцінного каміння органічного утворення.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Вагомий внесок у наукове забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти докілья внесли вчені-криміналісти та процесуалісти: Ю. П. Аленін, В. Д. Басай, В. П. Бахін, А. Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, І. І. Когутич, В. О. Коновалова, Є. Д. Лук'янчиков, О. В. Одерій, М. А. Погорельський, В. В. Тіщенко, Л. Д. Удалова, Ж. В. Удовенко, П. В. Цимбал, С. С. Чернявський, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітько та багато інших. Ученими з різних позицій досліджені питання особливостей технології видобутку бурштину; способів вчинення та розслідування цього виду кримінальних правопорушень, протидії порушенням правил охорони або використання надр тощо. Проте сьогочасні реалії та прийняті зміни у законодавстві, посилення кримінальної відповідальності за використання бурштиноносних надр спонукають до подальшого наукового опрацювання й осмислення зазначених проблем.

Метою статті є характеристика форм використання спеціальних знань під час розслідування незаконного видобутку дорогоцінного каміння органічного утворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку В. С. Кузьмічова та І. В. Пиріга, спеціальні знання – це сукупність теоретичних знань і практичних умінь та навичок у галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла, набутих у результаті спеціальної теоретичної підготовки або професійного досвіду роботи, що використовуються з метою розкриття, розслідування та запобігання злочинів [2, с. 14].

Спеціальні знання, як вважає В. В. Коваленко, є лише «інструментом», який може бути використаний для встановлення фактичних даних, які у разі дотримання певних процедурних правил можуть стати доказами [3, с. 38].

Відповідно до частини 1 статті 71 КПК України для допомоги у проведенні огляду місця події слідчий може залучити спеціалістів, тобто осіб, які володіють спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і можуть надавати консультації з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії щодо незаконного видобутку бурштину допомога спеціаліста полягає у такому:

- визначення меж території, що підлягає огляду;
- встановлення порядку проведення огляду місць;
- звернення уваги на об'єкти, які можуть мати значення для розслідування кримінального провадження;
- встановлення способів вчинення, час, виявлення слідів злочинця;
- вибір і використання технічних засобів відповідно до об'єкта огляду;
- проведення необхідних вимірювань (наприклад, встановлення розміру об'єктів, зважування знайдених об'єктів тощо);
- проведення дослідження слідів за місцем їх знаходження;
- фіксація та вилучення об'єктів і слідів на місці події.

Потреба у використанні спеціальних знань виникає під час проведення інших слідчих (розшукових) дій, зокрема допиту, слідчому експерименті. Причинами їх використання є, як слушно визначив І. В. Пиріг, посилаючись на Г. І. Грановича, відсутність у слідчого вузькоспеціальних знань і навичок; відсутність умов для самостійного рішення завдань, що стоять перед слідчим; необхідність з етичних чи тактичних міркувань проведення окремих дій відповідним спеціалістом; значний об'єм роботи, що потребує спеціальних знань і навичок; потреба у використанні одночасно декількох науково-технічних засобів і методів; наявність ризику спричинення шкоди людському організму, якщо спеціальні знання не будуть використані відповідним спеціалістом [4, с. 218].

Недостатньо просто знайти сліди, які мають відношення до кримінального правопорушення, необхідно процесуально правильно їх зафіксувати, в іншому разі вони не матимуть юридичної сили і не зможуть бути використані як докази. Основна форма процесуальної фіксації слідів – опис у протоколі слідчої (розшукової) дії. У протоколі фіксуються відомості, пов'язані зі збиранням доказів, які встановлені в результаті застосування спеціальних знань, що очевидні для всіх учасників слідчої (розшукової) дії. У протоколі повинні відобразитися дані про фізичний стан оточуючого середовища (температура, освітленість, задимленість тощо), води, ґрунту, вказуються фактичні й технічні дані проведення фото-, відеозйомки, використання науково-технічних засобів [1, с. 9].

Залежно від ставлення до них законодавця виділяються такі форми використання спеціальних знань: зазначені і регламентовані КПК України; зазначені, але не регламентовані КПК України; не зазначені і не регламентовані законом [5]. У загальному виді такий розподіл сприяє з'ясуванню доказового значення конкретних форм застосування спеціальних знань, що вже саме по собі має певне теоретичне і практичне значення.

У практичній діяльності широко використовуються спеціальні знання у формах, не зазначених і не регламентованих законом. До них належать: застосування спеціальних знань у формі документальної перевірки, технічних та інших обстежень; попереднє дослідження слідів, речових доказів компетентною особою для одержання орієнтуючої інформації; консультативно-довідникова робота компетентної особи; технічна допомога компетентної особи.

Ці форми можна назвати непроцесуальними (консультативними). Іноді як самостійну форму використання спеціальних знань називають участь знаючої особи у профілактичній роботі. У цьому випадку йдеться не про форму застосування спеціальних знань, а про напрям діяльності знаючої особи, у якому використовуються її знання [6, с. 8–9].

Для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, призначається судова експертиза. Судова експертиза, відповідно до статті 1 Закону України «Про судову експертизу», – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки,

мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [7].

Її результатом є висновок експерта, тобто складений, відповідно до вимог закону, документ, у якому викладаються фактичні дані, отримані у процесі дослідження, і висновки експерта з досліджуваних питань.

Значення експертизи у процесі доказування щодо кримінального провадження важко переоцінити, оскільки зібрані на місці події об'єкти самі по собі не є джерелами доказів. Аналіз вивчення кримінальних проваджень щодо незаконного видобутку бурштину показав, що проводились такі види експертиз:

– маркшейдерська – з метою підтвердження кількості видобутого бурштину, а також кількості знятого родючого шару ґрунту, розкритих та пухких порід;

– експертиза моніторингу земель і порушення структури ґрунту – для встановлення спричинених збитків;

– експертиза корисних копалин – з метою встановлення ознак корисних копалин, віднесення їх до державного стандарту України та з'ясування, чи є вилучена порода корисною копалиною;

– судово-ґрунтознавча – допомагає виявити нашарування ґрунту на об'єктах-носіях; провести порівняльне дослідження нашарувань із порівняльними та контрольними зразками ґрунту з місця незаконного видобутку бурштину;

– гемологічна – як різновид ґрунтознавчої експертизи виконується з метою встановлення природи мінералів, зокрема дорогоцінних каменів і категорії їх якості, вартості каменів;

– судово-екологічна – для встановлення меж, фактів негативного антропогенного впливу на конкретні об'єкти довкілля, наслідки тощо.

Також призначаються техніко-криміналістична експертиза документів, криміналістична експертиза з дослідження боєприпасів і холодної зброї, експертизи матеріалів, речовин та виробів, дактилоскопічна, трасологічна тощо. Звичайно, наведений перелік судових експертиз, що проводять під час розслідування незаконного видобутку бурштину, не є остаточним та вичерпним. Зазначені лише ті, які найчастіше призначають слідчі у таких провадженнях. Зрозуміло, що встановити виключний їх перелік досить складно, оскільки кожне провадження особливе й індивідуальне.

Проведене нами дослідження дало можливість встановити, що експертизи у кримінальних провадженнях призначалися з моменту початку їх досудового розслідування впродовж 5–15 діб – 27 %; упродовж місяця – 58 %; понад місяць – 15 %.

Наведемо орієнтовний перелік питань, що вирішуються маркшейдерською експертизою та експертизою моніторингу земель і порушення структури ґрунту.

Маркшейдерська експертиза

1. За допомогою якого способу й обладнання виконувались роботи під час геологічного вивчення, зокрема дослідно-промислової розробки на підприємстві, що здійснювало видобуток корисних копалин?

2. Який опосередкований геологічний розріз родовища?

3. Який аналіз об'єму погашених балансових запасів, видобутку корисних копалин (втрати у відсотковому та кількісному відношенні, кількість знятого рослинного ґрунту)?

4. Яка вскришість скельних порід, а також кількість реалізованих певних видів корисних копалин, м'якої вскриші та інших попутних корисних копалин?

Експертиза моніторингу земель та порушення структури ґрунту

1. До якого призначення належать землі, на яких розташоване підприємство, що здійснює видобуток корисних копалин?

2. Чи змінилось цільове призначення землі?

3. Чи виведена земля із сільськогосподарського обороту?

4. Чи виведена структура ґрунту?

5. На який термін у зв'язку з використанням не за призначенням земельної ділянки знизилась родючість ґрунтів, навіть після проведення рекультиваций земель?

6. На який термін виведені землі із сільськогосподарського обігу?

7. Які саме пройшли зміни ґрунтів?

8. Яка категорія ґрунтів, що порушені?

Судово-ґрунтознавча експертиза

1. Чи є нашарування ґрунту на предметі-носії (зазначається, на якому саме)?

2. Чи мають порівнювані об'єкти (нашарування на предметі-носії та ґрунт з місця події) спільну родову (групову) належність?

3. Чи походять ці нашарування (зазначається, які саме) з певної ділянки місцевості [8, с. 151–152].

Гемологічна (мінералогічна) експертиза

1. Яку назву має каміння, яке представлено на дослідження?
2. Чи є представлено на дослідження каміння коштовним, напівкоштовним або виробним?
3. Чи є представлено на дослідження каміння природним, синтетичним або імітацією його?
4. Які вага та розміри каменів, що представлені на дослідження?
5. Чи є на поверхні каменів сліди металізації або інші сліди, що вказують на перебування їх раніше у ювелірних виробках?
6. Чи є на об'єктах-носіях (інструментах, інших предметах) сліди ювелірних каменів?
7. Чи не складала раніше єдине ціле частини ювелірного виробу – окремі намистини (бусини), які вилучені у підозрюваного, та намистина, яка знайдена на місці кримінального правопорушення?
8. Чи має каміння, яке представлено на дослідження, загальне джерело походження?
9. У кустарних чи промислових умовах здійснювалась обробка каменів, що представлені на дослідження?
10. З якого родовища походять необроблені каміння, які представлені на дослідження?
11. Чи одним методом синтезовано штучні ювелірні каміння, що представлені на дослідження?
12. Який ступінь майстерності особи, яка обробила ці каміння? [9].

Проведення гемологічної експертизи дозволяє виявити морфологічні та оптичні властивості природних каменів, що допомагають їх вирізнити від синтетичних аналогів. Морфологічні – це колір, форма. Оптичні – прозорість, показник заломлення світла тощо.

Як свідчить статистика, впродовж 2021 року надійшло 198 запитів на проведення досліджень і постанов про призначення експертизи у справах про порушення митних правил від Київської, Київської міської, Львівської, Закарпатської, Волинської, Полтавської та Сумської митниць ДФС щодо дослідження предметів, схожих на бурштин та вироби з нього. За результатами цих досліджень переважно усі надані зразки, загальною вагою понад 1,4 тонни, ідентифіковано як дорогоцінне каміння органогенного утворення, а саме бурштин та вироби з нього. Вартість досліджених зразків сягнула майже 56 млн грн. Також нерідкістю є випадки, коли експерти ДФС України досліджують унікальні зразки бурштину вагою понад 1 кг, а також великі партії виробів із бурштину, зокрема прикрас і заготовок, що мають значно вищу вартість порівняно з необробленою сировиною [10].

Особливим питанням **гемологічної експертизи** виступає маркування дорогоцінного каміння. Маркування дорогоцінного каміння встановлюється чинним законодавством, нормативною та технічною документацією.

Маркування одного дорогоцінного каменя природного походження чи партії незакріплених дорогоцінних каменів повинно містити інформацію щодо якісних характеристик, яка наноситься на етикетку ювелірного виробу, паперовий пакет або на спеціальний бланк.

Для прикладу, 27 квітня 2015 року Сарненським районним судом Рівненської області за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною 2 статті 240 КК України, були засуджені громадяни О. та С., які 22 липня 2014 року близько 17 год 10 хв за попередньою змовою із невстановленими особами, матеріали досудового розслідування щодо яких виділені із кримінального провадження для організації досудового розслідування, в урочищі «Мохи» поблизу смт Клесів Сарненського району Рівненської області за допомогою мотопомпи заводського виробництва марки «Forte», призначеної для подачі води під тиском, шляхом гідророзмиву ґрунту займалися видобутком бурштину-сирцю. У результаті незаконних дій обвинувачених було видобуто з надр землі 226, 96 г бурштину-сирцю, загальна вартість якого станом на 22 липня 2014 року становила 115 грн 04 коп., що підтверджується судово-гемологічною експертизою.

Відповідно до висновків судово-гемологічних експертиз № 66/14 та 65/14 від 1 серпня 2014 року вилучені на місці події 69 та 12 камінців є бурштином-сирцем вагою 181,17 та 45,77 г, вартість якого станом на 22 липня 2014 року, відповідно, становить 90 грн 50 коп. та 24 грн 54 коп. [11].

Проте варто звернути увагу на проблему відсутності в державних спеціалізованих установах експертів у галузі дослідження гемологічних об'єктів (зазначили 54 % опитаних слідчих). У зв'язку з цим слідчими для проведення гемологічної експертизи залучаються інші фахівці

з відповідних галузей знань (підрозділи Державної пробірної служби України або спеціалісти Державного гемологічного центру України (далі – ДГЦУ). Водночас ДГЦУ не належить до спеціалізованих судово-експертних установ, визначених статтею 7 Закону України «Про судову експертизу».

Судово-екологічна експертиза

1. Які екологічні правила були порушені?
2. До яких наслідків призвело порушення правил?
3. Яка матеріальна шкода спричинена незаконним видобутком бурштину?
4. Чи є конкретна ділянка місцевості місцем виникнення негативного антропогенного впливу на біоценози?
5. Чим можуть бути пояснені явища, що виникли внаслідок негативного антропогенного впливу (наприклад, загибель дерев тощо)?
6. Якою є причина зниження біологічного різноманіття в межах локальної земельної ділянки?
7. Який екологічний стан має територія району, де здійснено незаконний видобуток бурштину?
8. Як може вплинути незаконний відбуток бурштину (на конкретній ділянці) на зміну стану довкілля у майбутньому?

Якщо призначається повторна експертиза або раніше об'єкти досліджувались іншими спеціалістами з питань, які виносяться на вирішення експертизи, що призначається, обов'язково надаються, відповідно, висновки попередніх експертиз чи висновки спеціалістів, а також усі матеріали, які надавалися для проведення попередніх експертиз (досліджень).

Незважаючи на наявний перелік питань, що ставиться на вирішення кожної окремої експертизи, слідчий повинен підтримувати зв'язок з експертом, який, можливо, проводитиме дослідження [12, с. 134].

Отже, повністю погоджуємось із В. Ю. Дрозд, що кожна із наведених вище форм використання спеціальних знань у розслідуванні є важливою і несе в собі комплекс необхідної інформації щодо особи злочинця, предмета посягання та інших обставин кримінального правопорушення. Кожна із розглянутих форм відіграє значну роль на певному з етапів розслідування [13, с. 177].

Висновки. Розслідування незаконного видобутку дорогоцінного каміння органогенного утворення вимагає спеціальних знань і навичок з різних галузей, таких як геологія, геохімія, екологія та інші. До основних форм використання спеціальних знань під час цього виду кримінального правопорушення належать: участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій, консультації спеціалістів і проведення судових експертиз. Ці форми використання спеціальних знань спільно допомагають у виявленні, розслідуванні та припиненні незаконного видобутку дорогоцінного каміння органогенного утворення, а також відновленні природного середовища та соціальних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Особливості збирання у досудовому провадженні біологічних слідів людини : метод. рек. / Фурман Я. В., Юсупов В. В., Котляренко Л. Т., Дмитрук Р. С. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 44 с.
2. Кузьмічов В. С., Пиріг І. В. Використання спеціальних знань при розслідуванні розкрадань вантажів на транспорті : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2008. 168 с.
3. Коваленко В. В. Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій : монографія / МВС України, Луган. держ. університет внутрішніх справ. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2007. 208 с.
4. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.
5. Ваканич О. В. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. URL : <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1466/>
6. Марчук Р. П. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів : метод. рекомендації. К. : Нац акад. внутр. справ України, 2005. 20 с.
7. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст. 232. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
8. Пилипенко О. М. Основні методики розслідування незаконної порубки лісу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Луган. держ. ун-т внутр. справ. Северодонецьк, 2018. 19 с.

9. Гемологічна експертиза. URL : https://pidru4niki.com/74949/pravo/gemologichna_ekspertiza
10. Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень ДФС дослідила понад 1,4 тонни зразків бурштину протягом минулого року. URL : <http://sfs.gov.ua/media-tsent/novini/print-237315.html>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень України. Справа № 572/5182/14-к. URL : <http://www.court.gov.ua>
12. Риб'янець С. А., Чаплинська Ю. А. Криміналістичне забезпечення розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, вчинених неповнолітніми : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 160 с.
13. Дрозд В. Ю. Розслідування крадіжок з автотранспортних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2019. 237 с.

REFERENCES

1. Osoblyvosti zbyrannia u dosudovomu provadzhenni biolohichnykh slidiv liudyny [Peculiarities of collecting human biological traces in pre-trial proceedings] : metod. rek. / Furman Ya. V., Yusupov V. V., Kotliarenko L. T., Dmytruk R.S. K. : Nats. akad. vnutr. sprav, 2016. 44 p. [in Ukrainian].
2. Kuzmichov V. S., Pyrih I. V. (2008). Vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni rozkradan vantazhiv na transporti [The use of special knowledge in the investigation of theft of goods in transport] : monohraf. Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD, 168 p. [in Ukrainian].
3. Kovalenko V. V. (2007). Zastosuvannia naukovo-tekhnichnykh zasobiv spetsialistamy pry provedeni slidchykh dii [The use of scientific and technical means by specialists during investigative actions] : monohrafiia / MVS Ukrainy ; Luhan. derzh. universytet vnutrishnikh sprav. Luhansk : RVV LDUVS, 208 p. [in Ukrainian].
4. Pyrih I. V. (2015). Teoretyko-prykladni problemy ekspertnoho zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannia [Theoretical and applied problems of expert provision of pre-trial investigation] : monohrafiia. Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD, 432 p. [in Ukrainian].
5. Vakanych O. V. Formy vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni. URL : <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1466/> [in Ukrainian].
6. Marchuk R. P. (2005). Vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni zlochyniv, poviazanykh z ukhlyenniam vid splaty podatkov, zboriv ta inshykh обов'язkovykh platezhiv [Use of special knowledge in the investigation of crimes related to evasion of taxes, fees and other mandatory payments] : metod. rekomendatsii. K. : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 20 p. [in Ukrainian].
7. Pro sudovu ekspertyzu About forensic examination : Zakon Ukrainy vid 25 liutoho 1994 r. № 4038-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1994. № 28. St. 232. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> [in Ukrainian].
8. Pylypenko O. M. (2018). Osnovni metodyky rozsliduvannia nezakonnoi porubky lisu : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Luhan. derzh. un-t vnutr. sprav. Sievierodonetsk, 19 p. [in Ukrainian].
9. Hemolohichna ekspertyza. URL : https://pidru4niki.com/74949/pravo/gemologichna_ekspertiza [in Ukrainian].
10. Spetsializovana laboratorii z pytan ekspertyzy ta doslidzhen DFS doslidyla ponad 1,4 tony zrazkiv burshtynu protiahom mynuloho roku. URL : <http://sfs.gov.ua/media-tsent/novini/print-237315.html> [in Ukrainian].
11. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen Ukrainy. Sправа № 572/5182/14-к. URL : <http://www.court.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Rybianets S. A., Chaplynska Yu. A. (2017). Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zavidomo nepravdyvykh povidomlen pro zahrozu bezpetsi hromadian, znyshchennia chy poshkodzhennia obiektiv vlasnosti, vchynenykh nepovnlitnimy [Forensic investigation of known false reports about threats to the safety of citizens, destruction or damage to property, committed by minors] : monohrafiia. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 160 p. [in Ukrainian].
13. Drozd V. Yu. (2019). Rozsliduvannia kradizhok z avtotransportnykh zasobiv Investigation of thefts from motor vehicles : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 «Kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diialnist» / Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kyiv, 237 p. [in Ukrainian].

Z. V. Udovenko, Ya.V Pustovoiitova. USE OF SPECIAL KNOWLEDGE DURING THE INVESTIGATION OF ILLEGAL MINING OF ORGANIC FORMATION PRECIOUS STONES

The article highlights the traditional forms of using special knowledge during the investigation of illegal extraction of precious stones of organogenic formation. Attention is drawn to the use of special knowledge in forms not specified and not regulated by law: in the form of documentary verification, technical and

other examinations; preliminary investigation of traces, physical evidence by a competent person to obtain orientation information; consultative and reference work of a competent person; technical assistance.

The importance of the specialist's participation in the inspection of the scene, interrogation and investigative experiment is emphasized. At the same time, it is argued that the results of the specialist's activity must be reflected in the protocol of investigative (search) actions. The significant evidential value of forensic examination during the investigation is argued. The typical examinations that are prescribed during the investigation of the investigated type of criminal offense are disclosed. An approximate list of issues that are resolved by various types of examinations is given. As a result, it was established that the use of such forms will ensure the completeness, comprehensiveness and impartiality of the pre-trial investigation.

Key words: *investigative (research) actions, special knowledge, forms, use, application, special knowledge, specialist, expert, expertise, consultation.*